

ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ ΔΑ - ΒΙΝΤΣΙ

Η ΦΥΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΚΕΨΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ ΤΟΥ

Με τὸν τίτλον «Ὁ Λεονάρδος δὰ Βίντσι καὶ ἡ φύσις» ὁ καθηγητὴς τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας Ἀρθούρος Φαρινέλλι ἔγραψε μιὰ θαυμασίαν μελέτην. Βιβλία γαλλικά, γερμανικά, ἀγγλικά, ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ παρελαύνουν πρὸ τοῦ Φαρινέλλι, διὰ νὰ δώσουν τὰς πληροφορίας των, τὰς σχετικὰς διὰ τὸν ὑπέροχον καλλιτέχνην. Ἡθέλησε ν' ἀποδώσῃ ὅσῳ ἦτο δυνατόν πιστότερα τὰς σκέψεις τοῦ μεγάλου ζωγράφου, ποῦ συγχρόνως κατώρθωσε νὰ διακριθῇ ὡς γλύπτης, ἀρχιτέκτον, μουσικός, μηχανικός, φυσικός καὶ συγγραφεὺς *).

Περὶληψιν τῆς μελέτης τοῦ Φαρινέλλι ἐνόμισα ἀπαραίτητον, νὰ κάμω χάριν τῆς «Πανακοθήκης».

—Ὁ Λεονάρδος Da Vinci λέγει «Ἡ μεγάλη ἀγάπη προέρχεται, ὅταν γνωρίσῃ κανεὶς καλὰ, ἐκεῖνον ποὺ ἀγαπᾷ. Ἄν δὲν τὸ ἤξεύρῃ, λίγο θὰ μπορέσῃ νὰ τ' ἀγαπήσῃ ἢ διόλου. Κι' ἂν τὰγαπήῃ διὰ τὸ καλὸν ποὺ περιμένει ἀπ' αὐτό, καὶ ὄχι διὰ τὰ προτερήματά του, τότε ὁμοιάζει μετ' ὁ σκυλὶ ποὺ κινεῖ τὴν οὐρά του, καὶ χοροπηδαίει εἰς ἐκεῖνον, ποὺ μπορεῖ νὰ τοῦ δώσῃ ἓνα κόκκαλον».

Τὸ ν' ἀπολαμβάνῃ κανεὶς τὰς φυσικὰς καλλωνάς καὶ νὰ αἰσθάνεται συγκίνησιν διὰ τὸν Δα—Βίντσι εἶναι τὸ ἴδιον μετ' τὴν ἀνακάλυψιν καὶ τὴν διασάφησιν τῶν δυσκολιῶν κάθε δημιουργημένου πράγματος, Ὁ θαυμασμὸς συνωδεύετο πάντα μετ' τὴν ἔρευναν καὶ τὴν μελέτην. Οὕτω, τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἔχουν τὴν αὐτὴν ἐπίδρασιν. Ποτὲ ὁ καλλιτέχνης δὲν διαφεύδει τὸν ἐπιστήμονα. Ἄλλ' οὕτε ὁ ἐπιστήμων, τὸν καλλιτέχνην.

Ἰσχυρίζονται μερικοὶ ὅτι ὁ Δα—Βίντσι ὅταν ἦταν νέος πολὺ, ἐσύχναζε εἰς τὸ σπίτι τοῦ Magnifico. Ἡ μάνα τοῦ πρίγκηπος ποῦ ἐτυράννησε τὴ Φλωρεντίαν, ἔκλινε γλυκεῖα εἰς τὰς μαγείας τῆς φύσεως. Ὁ ἥλιος ποὺ γέρνει στὴ δύσιν, τὰ μυρωμένα δάση, τὰ πουλάκια ποὺ παραπονοῦνται γι' ἀγάπην, τὸ πράσινο λειβάδι γεμάτο ὥμορφα λουλούδια, δίνουν παρηγορίαν, εὐχαρίστησιν, γλυκεῖαν συγκίνησιν καὶ θέμα διὰ στίχους. Ζωγράφοι καὶ ποιηταὶ ἐμπνέονται, καὶ

φιλοτιμοῦνται ποιῶς ν' ἀποτυπώσῃ μετ' ζωηρότητα τῆς ἐμορφιῆς τῆς φύσεως.

Στὸν Δὰ Βίντσι ποῦ ἦταν παιδί, γελοῦσε ἡ παρθένα φύσις. Θὰ ἔγραψε τάχα τὰς πρώτας του ἐντυπώσεις διὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν τῆς ὁμορφῆς Τοσκάνης; Εἰς τὰς παιδικὰς ἀναμνήσεις του, ἀναφέρει ὅτι ἐνῶ ἐκοιμᾶτο στὴ κούνια του, εἶδε στὸνειρό του, ἓνα κανάβι ποὺ μετ' τὴν οὐρά του χτυποῦσε τὰ χεῖλη. Καὶ συμπεραίνει ὅτι τὸ κανάβι αὐτὸ θὰ ἦτο ἡ τύχη του.

Τὸ αἶσθημά του διὰ τὴν φύσιν, ἀλλάζει μετ' τὰ χρόνια. Μὰ ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ μᾶς διαφεύγει. Μᾶς διαφεύγει ἡ ἐξέλιξις τῆς μεγάλης του ψυχῆς ποὺ ἦταν πάντα ἀνοιχτὴ εἰς κάθε συγκίνησιν. Ἀπ' ὅσα ἐπιστημονικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ἔργα περιῆλθαν εἰς χεῖρας μας, ὁ Δὰ Βίντσι φαίνεται τέλειος. Ἀσφαλῶς δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ διανοητικὴ δύναμις, ἐνδεδυμένη μετ' τὴν σκέψιν καὶ μετ' τὰ πολλὰ πειράματα δυνάμει καὶ ἐγένετο κυρίαρχος. Ἡ καλλιτεχνικὴ συγκίνησις ἐξησθένει ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀνάλυσιν. Ἀλλὰ μ' ὅλ' αὐτὰ ὁ Δὰ Βίντσι ἀγαποῦσε τὴν μεγάλην μητέρα φύσιν, σάν τὸ παιδί ποὺ καταφεύγει εἰς τὴν καλὴ μητέρα καὶ λησιμονεῖ κάθε πόνο. Εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ συγγράμματά του, ἀναφέρει συχνὰ τὴν εὐχαρίστησιν ποὺ ἐδοκίμαζεν εἰς τὰς φυσικὰς καλλωνάς. Ἐξυμνεῖ τὴν ἀγαπημένην του τέχνην διότι ἐπιτρέπει στοὺς ἀνθρώπους νὰ βλέπουν, ὅποιανδήποτε ἐποχὴν, τὰς καλλωνάς τῆς φύσεως. Ὁ ζωγράφος τὸν χειμῶνα παρουσιάζει τοπεῖα ποὺ ἐμπνέουν «στιγμὲς εὐτυχίας κοντὰ σὲ μιὰ πηγὴ» Κ' ἔτσι μπορεῖ «νὰ ξαναῖδῃς τὸν ἑαυτό σου μετ' τὴν ἀγαπημένη σου σι' ἀνθισμένα λειβάδια κάτου ἀπὸ τὴ σκιὲς τῶν πράσινων δένδρων». Μόνον ἡ ζωγραφικὴ, ἀληθινὴ θυγάτηρ τῆς φύσεως, ἡμπορεῖ νὰ παραστήσῃ τὴν ἀληθινὴν ὁμνίαν τῶν πραγμάτων, τὴν «φυσικὴν ὁμορφίαν τοῦ κόσμου».

Τὸ μάτι τοῦ ζωγράφου βλέπει τίς σκιερὲς κοιλάδες ποὺ αὐλακόνονται ἀπὸ τὰ παιχνίδια τῶν φιδωτῶν ποταμῶν, τὰ διάφορα λουλούδια, ποὺ δίνουν στὸ μάτι ἀρμονία μετ' τὰ χρώματά τους. Καμμιά φορὰ θυσιάζει τὴν συνειθισμένην συντομίαν του. Ὑποχωρεῖ στὸ αἶσθημα ποὺ τὸν θερμαίνει, καὶ τραγουδεῖ τὰ θαυμαστά προτερήματα τῆς φύσεως. Ἡ ἀρετὴ,

*) Τὸ περὶ Ζωγραφικῆς σύγγραμμα τοῦ Δὰ Βίντσι εἶνε μεταφρασμένον Ἑλληνιστὶ ἀπὸ τὸν Παναγιώτην Δοξαράν.

λέγει ὁ ἴδιος, ποῦ ἔχει ἔδραν τῆς εὐγενικῆς καρδιάς, ἐνθυμίζει τὴν κατοικίαν τῶν πουλιῶν «στὰ πράσινα δάση, πάνω στ' ἀνθισμένα κλαδιά». Μ' ἐξαιρετική ἀγάπη ζωγραφίζει τὰ φειδωτά ρυάκια «ποῦ μέσα σ' αὐτὰ τὸ νερὸ κάνει τὸ αἰώνιο παιχνίδι του». Γεμίζει τὶς εἰκόνες τοῦ λουλουδίου. Βρῆκε τὴν ἀληθινὴ ψυχὴ τῶν λουλουδιῶν, τῶν φύλλων, τῶν ἀγκυθιδῶν, τῶν φρυτῶν ποῦ οἱ ἄνθρωποι καλλιεργοῦν, κι' ἐκείνων ποῦ μεγαλώνουν μόνα τῶν κάτω ἀπὸ ἐλεύθερο οὐρανό, πολὺ καλύτερα ἀπὸ τοὺς «Ὀμβροὺς καὶ τοὺς Φλαμικούς».

Ἦχει τὸ αἶσθημα ἀνθρώπου ὕγιος, ποῦ δὲν ταρασσεται καὶ δὲν θολώνει ποτὲ τὴν καθαρὴν ὕμνησιν τῶν πραγμάτων. Δὲν παραπονιέται σὺν αἰώνιῳ χάσιμῳ κάθε δημιουργήματος τῆς φύσεως. Κι' ἂν τραγουδεῖ τὸ «beatus ille» δὲν χάνει δάκρυα ποιέ. Στὴ μοναξιά, ἀποκτῶ νέας δυνάμεις διὰ νέας μελέτας, ζητεῖ μ' ἀτελείωτην ἀγάπην τὰς μυστικὰς αἰτίας κάθε φυσικῆς ἐκδηλώσεως Ἡσθάνθη τὴν ποίησιν τῆς ἀγορευτικῆς ζωῆς, ἀλλ' ὅχι καὶ τὰς θορύβους τῶν πόλεων. Μὲ αὐτὴν τὴν ποίησιν ὅλοι τοῦ οἱ πίνακες εἶνε γεμάτοι. Τὸ τοπεῖον, ποῦ τόσο παρημελήθη κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν, πῆρε ἀπρόοπτον τόσην ζωὴν, ὅσον ἓνας ἄνθρωπος. Ὁ καλλιτέχνης ποῦ ἤθελε μὲ φυσικότητα νὰ ζωγραφίσῃ ἓνα τοπεῖον πῆρε ἀναρίθμητα παραδείγματα, ποῦ εἰκονίζον τὴν ἀπόστασιν τῆς σκιᾶς, τοῦ φωτός, τὴν διαφορὰν τῶν χρωμάτων σύμφωνα μὲ τὴν ἀπόστασιν. Εἶδε τὴν ὕψι ποῦ παίρνουν τὰ φετὰ καὶ τὰ πυκνὰ κλαδιά στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ μὲ τὸ ζωηρὸ γαλανὸ χρῶμα τοῦ μεσημεριατικοῦ οὐρανοῦ, καὶ πῶς φαίνονται ζωηρότερα ὅταν τὰ συννεφὰ ἐλαττώνουν τὴν λάμπην τοῦ ἡλίου. Καὶ ἡ μικροτέρα λεπτομέρεια δὲν διαφεύγει τὸν Δά—Βίντσι. Ἐμελέτησε πολὺ τὴν φυτικὴν καὶ ζωϊκὴν φύσιν· ἔτσι ξεκαθαρίζει κάθε ἀμφιβολία. Ἐξ αἰτίας τῶν ἀνθρώπων — ἔλεγε — θὰ ἐρήμωναν τὰ δάση ἀπὸ τὰ εὐμορφα δένδρα τους. Χιλιάδες ζῶα θὰ χάσουν τὴ ζωὴ τους, διότι ὁ ἄνθρωπος κατὰ βάθος ἔχει σκληρὰ ἔνστινκτα.

Ὁ Δά — Βίντσι δὲν ἐφαντάζετο ἄλλον τύπον ἀπὸ τὸν φυσικόν. Διὰ τοῦτο ὁ Γκαίτε ποῦ τοῦ ἀφίερωσε μίαν μελέτην, λέγει, ὅτι εἶναι περισσότερο ἀντιληπτός ἀπὸ τὸν Μιχαήλ Ἀγγελον. Ἐνας κόσμος φανταστικὸς εἶναι καλὸς μόνον διὰ τοὺς ἰδεολόγους. Παρατηρήσατε καλὰ τὴν φύσιν. Ὁ Δά—Βίντσι ἤξευρε νὰ βλέπῃ, ὅσον ὀλίγοι γνωρίζουν νὰ βλέπουν. Τὰ μάτια του ἦσαν καθρέπτης τῆς παγκοσμίου εὐμορφίας. Καὶ ἡ φύσις πῆγαινε καὶ καθρεφτιζότανε μέσα σὲ κεῖνα τὰ φωτερὰ βλέφαρα. Ὄνομάζει τὰ μάτια «παράθυρο τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἀπὸ τὸ ὅποῖον βλέπει ἡ ψυχὴ τὴν ὁμορφίαν τοῦ κόσμου». Τὸ μάτι εἶναι τὸ πλέον ἀξιοθαύμαστον δημιουργήμα τοῦ Θεοῦ. «Ἀτελείωτος εἶναι αἱ εὐεργεσίαι τοῦ ματιοῦ. Εἶναι ὁ βασιλεὺς τῆς ἀστρονομίας. Ἐδημιούργησε τὴν κοσμογραφίαν. Διορθώνει ὅλας τὰς τέχνας. Ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς διάφορα μέρη. Εἶνε ὁ πρύτανης τῶν μαθηματικῶν. Αὐτὸ μέτρησε τὴν ἀπόστασιν καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἀστρον, αὐτὸ εἶρε τὰ στοιχεῖα, προεῖπε τὰ μέλλοντα κοιτάζοντας τὴ πορεία τῶν ἀστέρων, ἐφαντάσθη τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, ἐγέννησε τὴ θεία ζωγραφικὴν. Στόλισε τὴ φύσιν μὲ τὴν γεωργίαν καὶ μὲ μηχανικὰς κινήσεις. Ἡ γοητεία τῆς τέχνης εἶνε ἀποτέλεσμα τελείας ὁράσεως. Ὑπάρχει σὺν μάτι μυστικὴ δύναμις». Ὁ Δά Βίντσι ἐπενθυμίζει «πῶς τὸ φίδι μὲ τὰ μάτια του τραβᾷ κοντὰ του τὸ ἀηδόνι ποῦ μὲ παραπονετικὸ τραγούδι, τρέχει σὺν θανάτῳ του». «Ἢ κοπέλλες ἔχουν τέτοια δύναμις στὰ μάτια ὥστε ἀποκτεῖν τὴν ἀγάτῃ τῶν ἀνθρώπων».

Εἰς τὸν καλλιτέχνην ἡ παρατήρησις εἶναι ἀπαραί

τητος. Ὅλαι αἱ περιγραφαί, αἱ εἰκόνες, αἱ διηγήσεις ἔχουν ὀνόγησιν παρατηρήσεως. Διὰ τοῦτο ὁ Δά—Βίντσι τὰ παρατηρεῖ ὅλα. Τὰς μικροτέρας κινήσεις τῶν πουλιῶν, τὸ ἐλαφρὸν ἢ τὸ δυνατό χτύπημα τῶν πτερῶν, τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου, τὸ τρέξιμο τῶν μυρμηκῶν σὺν τὸ δένδρῳ κόβεται ἀπὸ τὸν πέλεον τοῦ χωριοῦ. Ὅλ' αὐτὰ τὰ κοιτάζει μὲ τὴν ἰδίαν προσοχὴν, ποῦ θὰ εἶχε διὰ σεβαρότατα πειράματα καὶ διὰ τὰς τολμηροτέρας ἐπιχειρήσεις. Καὶ πρέπει νὰ παρατηρῇ κατεῖς τὰς ποικιλίας αὐτῶς τῆς φύσεως, διότι εἶναι πράγματι πολλὰ. Ποτὲ δὲν ὑπάρχει τελεία ὁμοιότης εἰς δύο φετὰ, εἰς δύο πρόσωπα, εἰς δύο φύλλα. Ὅποιος θέλει νὰ μιμηθῇ τὴν φύσιν εἰς τὴν ζωγραφικὴν, ἄς ἔχει ὅσο πρὸς τὸν ἡμιπορὲς ποικιλία. Ἀς προσέξῃ στὴν διαφορὰ τῶν γραμμῶν.

Ὁ ζωγράφος δὲν πρέπει νὰ συγκεντρώῃ ὅλας τὰς δυνάμεις του εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ πρέπει νὰ παρατηρῇ ὅλα καὶ φαινόμενα καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ τὰ ζωγραφίσῃ. Νὰ κοιτάξῃ «πόσα εἶδη ζώων, δένδρων, χόρτων, ἀνθέων ὑπάρχουν. Νὰ βλέπῃ τὰς διαφορὰς τῶν βουνῶν, κοιλάδων, γεφυρῶν, πόλεων, δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν κτιρίων, ἐργαλείων καταλλήλων διὰ τὴν ἀνθρωπίνην χρῆσιν, φορεμάτων, στολισμῶν κτλ.» Ἀλλὰ κι' ὕστερα ἀπὸ βωθεῖα μελέτη ἄς μὴ νομίσῃ ὅτι θὰ μπορέσῃ νὰ συγκεντρώσῃ ὅλας τὰς ποικιλίας τῆς φύσεως. Καμμιά ἀνθρωπίνη διάνοια δὲν θὰ ἐξέυρῃ ὁραιοτέραν, εὐκολωτέραν καὶ συντομωτέραν ἀπὸ ἐκείνας ποῦ φαντάστηκε ἡ φύσις. Ποτὲ δὲν ἔσφαλε εἰς τίποτε. Φτάνει πάντα σὸ σκοπὸ τῆς. Εἶναι εἰς αὐτὴν σκορπισμένος ὁ Θεός. Δὲν κουράζεται ὁ Δά—Βίντσι διὰ νὰ πλάσῃ φύσιν εἰς τὴν ζωγραφικὴν φύσιν. Παρατηρεῖ μόνον τὸ μεγαλοπρεπὲς θέαμα ποῦ παρουσιάζεται ἀπὸ κάθε μέρος. Εἰς τὰς συνθέσεις τῆς ἡ φύσις δὲν ἔχει τίποτε τὸ περιττόν, ἀλλὰ καὶ τίποτε τὸ ἀτελές. «ὦ! δυνατὴ καὶ ἔμφυχη βοήθεια τῆς καλλιτεχνικῆς φύσεως!» — φωνάζει — «ὦ! θαυμασία ἀνάγκη, ὑποχρεώσεις μὲ τὸς νόμους σου κάθε πράξι ἀπὸ τὸ συντομώτερο δρόμο νὰ σὲ παρακολουθῇ».

Δὲν ἐφθάναν ὁμως αὐτὰ στὸν Δά Βίντσι. Μιὰ ἐπιθυμία τὸν ὠθεῖ εἰς τοὺς δρόμους τῆς ἐπιστήμης. Θέλει νὰ μάθῃ τὴν αἰωνίαν ἀλήθειαν. Τολμηρὰ ἐξερχεῖ τὸ σκοτάδι, διὰ νὰ φθάσῃ σὸ φῶς. Ἴδου πῶς περιγράφει τὴν ἀναζητήσιν τῆς ἀληθείας. «Ἡ θέλησίς μου μὲ ἔσπρωχνε νὰ ἰδῶ τὰ ποικίλα καὶ παράδοξα σχήματα τῆς καλλιτεχνικῆς φύσεως. Καὶ περιπατῶν μέσα σὲ σκοτεινοὺς βράχους, ἐφθασα στὴν εἰσοδὸν μιᾶς μεγάλης σπηλίας. Μπροστὰ σ' αὐτὴν δὲν ἤξευρα τί νὰ κάμω. Στήριξα τὸ χέρι μου σὸ γόνατο, καὶ τὸ δεξιὸ τοποθέτησα πάνου ἀπὸ τὰ κουρασμένα βλέφαρά μου. Ἐσκυβα δὼ κι' ἐκεῖ γιὰ νὰ διακρίνω τί ἦταν μέσα, δὲν μποροῦσα νὰ τὸ καταφέρω. γιὰτ' ἦταν πολὺ σκοτεινὰ. Κάθισα λίγο, καὶ τότε δύο πράγματα ἦσαν στὴ σκέψι μου· φόβος καὶ ἐπιθυμία. Φόβος γιὰ τὸ σκοτεινὸ ἐκεῖνο σπήλαιο. Περιέργεια γιὰ νὰ ἰδῶ ἂν κεῖ μέσα ἦταν τίποτα τὸ ἀξιοθαύμαστο. Ὡ, ἀληθινά, «μόνον κατὰ» μπόρεσε νὰ διακρίνῃ ὁ Βίντσι. Ποτὲ δὲν ἐκπονήθη ἡ περιέργειά του. Νομίζει ὅτι ὁ κόσμος ἔχει ἀτελὴ ἰδέαν δι' ὅλα τὰ δημιουργήματα. Διὰ τοῦτο ζητεῖ νὰ τὴν τελειοποιήσῃ. Ὅλαι αἱ σκέψεις ποῦ ἦσαν συγκεντρωμένα εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν συγχρόνων του, περνοῦν ἀπὸ τὸν ἰδικόν του ἐγκέφαλον ἐπεξεργασμέναι, καὶ δίδουν ἀρχὰς διὰ νέας. Ἀς ἀμφιβάλλομεν γιὰ τὸ κάθε τί, λέγει ὁ Δά—Βίντσι. Λίγα καταφέρνει ὁ ζωγράφος ποῦ δὲν ἀμφιβάλλει. Ἦξευρε ὁ μέγας Δά—Βίντσι ὅπως ὁ Νεύτων, ὁ Descartes, ὁ Bruno καὶ ὁ Γαλιλαῖος ὅτι ἀπὸ τὴν ἀμφιβολίαν προέρχεται ἡ ἀληθινὴ γνῶσις τῶν πραγμάτων. Ὄνομάζει τὴν ἀλή-

θειαν «τὴν καλύτερη τροφή τῶν εὐγενικῶν διανοιῶν, πραγματικὸν πλοῦτον τῆς ψυχῆς.» Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν λογικὴ κατὰ τὴν ἀντίληψίν του, θάπρεπε νὰ ἐπιδοθοῦν εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας, νὰ ἐρευνήσουν τὴν φύσιν τοῦ περικυκλῶν. Πολὺ λίγο ἐξυπηρετοῦν τὴν φύσιν ὅσοι περιφρονοῦν τὴν μελέτην αὐτῆς. Καὶ εἶνε ὑπερτάτη καλοσύνη νὰ διδῇ κανεὶς

στοὺς «πρόστιχους» ἀνθρώπους, ἐκείνη τὴν «ὥραία βοήθεια καὶ ὅλας τὰς ποικιλίας τῶν μηχανημάτων» ποὺ ἀξίζουν μόνον στοὺς θεωρητικοὺς ἀνθρώπους. Θὰ τοὺς ἐφθάνεν ἓν ἀπλὸ σακκὶ νὰ τὸ γεμίσουν καὶ νὰ τ' ἀδειάζουν.
(Ἀκολουθεῖ)

MARIETTA E. GIANNONOPOULOU

ΔΥΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ ἤρχισαν εἰς τὴν Ἑνετίαν συγχρόνως. Ὁ εἷς ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ περὶ τὰ 1760 καὶ καλεῖται Λουδοβίκος Ἀντώνιος Ρωμαιός, ὁ ἄλλος ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ τῷ 1758 καὶ φέρει τὸ ὄνομα Κωνσταντῖος Σιγούρος δι Σύλλας. Ἀμφότεροι ἐξεπαιδεύθησαν εἰς τὴν στρατιωτικὴν σχολὴν τῆς Βερώνης καὶ διέπρεψαν εἰς τὴν πρακτικὴν ἐξάσκησιν τῆς ἐπιστήμης αὐτῶν ἐν τῷ στρατῷ, ὡς μηχανικοί.

Ὅταν ἐξερχάμην ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις, ὁ Ζακύνθιος ἀσπάζεται τὰς δημοκρατικὰς ἀρχὰς καὶ γίνεται θιασώτης τοῦ Βοναπάρτου. Φυσικὰ μεγάλαι πολιτικαὶ μεταβολαὶ ἤρχισαν εἰς τὴν Ἰταλικὴν Χερσόνησον. Οἱ Γάλλοι τῷ 1792 καταλαμβάνουν τὴν Σαβοΐαν καὶ ὁ Βοναπάρτης τῷ 1797 ἔδρουσε τὴν καλουμένην Κισαλπίνην δημοκρατίαν μετ' αὐτοῦσαν τὸ Μιλάνον καὶ εἰς χεῖρας αὐτοῦ περιήλθε ἡ θαλασσοκράτειρα Ἑνετικὴ πολιτεία, ἣν ἔπειτα δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ Καμποφορμίου παρῆκε τὴν ἀτυχῆ ἀσπλάχνως εἰς τὴν Αὐστρίαν! Ὁ Ζακύνθιος ἀνταμείβεται καὶ μετ' αὐτὸν τὸν βαθμὸν τοῦ ταγματάρχου διωρίσθη προσωρινῶς ἀρχιμηχανικὸς ἐν τῇ περὶ ἧς λόγος Κισαλπίνῃ δημοκρατίᾳ. Ἀποῦ ὅμως ἐξετέλεσε τὴν γενναίαν ὑπεράσπισιν τοῦ Βάρου, διωρίσθη τακτικὸς ἀρχιμηχανικὸς. Πρακτικῶς ὅτι διέπρεπε εἰς τὴν ὀχυρωματικὴν καὶ γεφυροποιάν καὶ εἰς αὐτὸν ὀφείλεται ἡ ὀχύρωσις τῆς πόλεως Κιάττζας καὶ ἡ γέφυρα τῆς πόλεως Λινιάνου. Ὅτε ἐπρόκειτο νὰ καταδαφίσουν τὸ φρούριον τῶν Φερράρας, αὐτὸς ἔλαβε τὴν ἐντολὴν καὶ ἡ ἐργασία ἐγένετο χωρὶς νὰ ὑποφέρει καθόλου ἡ πόλις. Διωρίσθη διευθυντὴς τῶν δημοσίων ἔργων καὶ τοῦ λογιστηρίου εἰς Πάδοβαν καὶ ἀφῆκεν ὄνομα τιμίου ἀνδρός.

Ὁ Κερκυραῖος εὕρισκετο ἐν τῇ Ρωσσίᾳ

ὕπηρεσίᾳ, ἐν τῷ ἐπιτελείῳ μετ' αὐτὸν τὸν βαθμὸν τοῦ ἀντισυνταγματάρχου. Ὁ Βοναπάρτης μετὰ τὴν εἰρήνην τῆς Βιέννης, τῷ 1809, προσεκάλει μετ' ἀπειλητικὴν διαταγὴν πάντας τοὺς γάλλους καὶ ἰταλοὺς ὑπηκόους νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὰς πατρίδας των. Τότε καὶ ὁ Κερκυραῖος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ διωρίσθη γενικὸς διευθυντὴς τῆς ὁδοποιίας καὶ τῶν ὁρυκωγείων τοῦ ἰταλικοῦ βασιλείου μετ' αὐτὸν τὸν βαθμὸν τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ. Συγχρόνως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ τῶν δημοσίων ἔργων τῆς Βενετίας, Ἀρτίκου, ἐξετέλεσε πολλὰ ἔργα. Μετὰ τέσσαρα ἔτη ἐγένετο διευθυντὴς τῶν δημοσίων ἔργων εἰς Δαλματίαν.

Ὁ Κερκυραῖος διαπρεπὴς ἐπιστήμων διακρίθη καὶ ὡς συγγραφεὺς. Ἦτο νεώτατος ὅτε τὸ ὄνομά του ἐγένετο γνωστὸν ὡς τοιοῦτον διότι μετὰ τοῦ Βικεντίου Δανδόλου, ἐπετέθη κατὰ τοῦ Βοκρέττη τοῦ δημοσιεύσαντος Σκέψεις περὶ τῆς τριτομίας τῆς γωνίας, ἀλλὰ φήμην ἀπέκτησε μετ' αὐτὸν τὸ σύγγραμμά του φέρων τίτλον: Βλέμματα ἐπὶ τῶν Κοζάκων τοῦ Δῶν γαλλιστί, τὸ ὅποῖον ἔπειτα εἰς τὴν ἰταλικὴν ἀνετυπώθη εἰς δύο τόμους εἰς Μιλάνον. Ἄλλους δύο τόμους συνέγραψε περὶ τῆς ριζικῆς τακτοποιήσεως τοῦ ποταμοῦ Βρένης καὶ μελέτην περὶ τοῦ ὑποθαλασίου ἡφαιστείου τῆς νήσου Μελέδα παρὰ τῇ Ραγούζῃ.

Ὁ Ζακύνθιος ἐν τούτοις διὰ νὰ ἀναπαυθῇ τῆς ὑπερκοπώσεως ἐξέλεξε διὰ διαμονὴν κατ' αὐτὸν εἰς Ἰσπεδαν ἐπὶ τῶν τερπνοτάτων Εὐγανείων λόφων καὶ ἀφιερῶθη εἰς τὴν βοτανικὴν συγγραφαὶς μελέτην περὶ τῆς καλλιεργείας τῆς ἐλαίας τῶν εἰρημένων λόφων.

Ἀμφότεροι τιμώμενοι καὶ ἀγαπώμενοι ἐκλείσαν διὰ παντός τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς Βενετίαν.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

